

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: Udrag fra En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 9. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299314269648/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

Udgiverens forord

Hans Christensen Sthens forfatterskab har gennem lang tid kun været almindeligt tilgængeligt i mindre udvalg. I en kronologisk rækkefølge, der tillige afspejler en voksende interesse for forfatterskabet, er de vigtigste tekstudgivelser flg.: C.J.Brandt & L.Helweggs *Den danske Psalmedigtning* I, Kbh.1846, nr.230-267; S.Birket Smiths *Kortvending, et moralsk-allegorisk Skuespil fra Frederik den Andens Tid*, Danske Samlinger I, Kbh.1865-66; C.J.Brandts *Udvalg af Hans Chr.Sthens Salmer og aandelige Rim*, Kbh.1888; Carl S.Petersens *Hans Christensen Sthenius. Af hans Vandrebog*, Kbh.1914; Anders Møllings *Dansk Salmehistorie* I-V, Kbh.1962-66 passim; Richard Fangels *Lykkens Hjul*, Under Guds Ord nr.145, Skive 1963; Jens Aage Doctors *Hans Christensen Sthen: Kort Vending*, Kbh.1972; *Hans Christensen Sthen: Udvalgte Salmer*, Aarhus 1972; Richard Fangels *Ugeboer fra Avenarius' hjemmebog 1571*, Under Guds Ord nr.218, Skive 1976; Jens Lysters *Et smukt Epithalmion fra 1572*, Hymn.Medd. 1982; Iver Kjær, John Kousgard Sørensen og Niels Werner Frederiksen *Hans Chr. Sthens Ordspog*, Danmarks gamle Ordspog (DgO) IV, Kbh. 1987.

Hvem der ikke har kunnet nøjes med at læse Sthen i udvalg, har været henvist til at benytte de originale skrifter, der alle er store sjældenheder, spredt på en lang række biblioteker i ind- og udland og i de seneste år tit kun tilgængelige som lidet læservenlige mikrofilm.

Efter at vore store salmedigtere Kingo, Brorson og Grundtvig for længst er tilgodeset med tekstkritiske udgivelser, hvortil der de sidste tre årtier føjer sig udgivelsen af Anders Arreboes samlede skrifter og en række facsimileudgaver af reformationstidens salmebøger, er mangelen på en samlet udgivelse af vor ældste salmedigters forfatterskab blevet følelig. Et systematisk studium af den danske bonnelitteratur efter reformationen er af Krister Gjerow i 1948 kun lige akkurat fort frem til begyndelsen af

Sthens forfatterskab. En udgivelse af Sthens bonnebøger vil derfor være en afgørende forudsætning for det fortsatte studium af denne genres udvikling i Danmark, ikke mindst fordi en række af Sthens bønner fik samme store og langvarige udbredelse som hans salmer. Hvad angår den øvrige del af forfatterskabet, som væsentlig består af andagtsbøger, vil dets betydning først kunne vurderes af en fremtidig forskning.

Ideen til udgivelsen af Sthens samlede skrifter er udfanger af domprovst Richard Fangel, Ribe, som i august 1972 sammen med undertegnede forelagde Det danske Sprog- og Litteraturselskab en plan for udgivelsen. Efter den skulle Richard Fangel have ansvaret for den problemfyldte *En liden Vandrebog* (Vb) og undertegnede for resten af forfatterskabet. Fangels forudsætninger var dels en gammel kærlighed til Sthen, dels en forjensfuld udgivelse af »Gudstjenestekollekterne«, Bringstrup 1953. Undertegnede blev inddraget på baggrund af en specialeafhandling om »Forlæg og kilder til Hans Christensen Sthens prosaskrifter«, indleveret i 1968 til det teologiske fakultet i Kbh., og efterfølgende artikler i *Kirkeliv.Saml.* 1969 og *Danske Studier* 1970. Også for mit vedkommende er der tale om gammel kærlighed. Den første salme, jeg sang – og lærte udenad – i Bodøsker nordre Skole hos min far, førstelærer Henry Lyster, var Sthens morgensang »Den mørke nat forgangen er«. Siden blev interessen for Sthens forfatterskab yderligere vakt gennem laboratorieøvelser hos professor Niels Kaud Andersen.

Richard Fangels krævende embede som domprovst betød en forsinkelse af projektet, og ved hans tidlige død i august 1977 forelå kun en endnu ikke korrekturlæst afskrift af hele Vandrebogen efter udgaven i Skokloster (udg.S) og sporadiske håndskrevne ordforklaringer til samme tekst.

I 1981 dukkede den adskiligt ældre udg.H op. Ganske vist var den kun et fragment med store mangler i begyndelse og slutning, men det besluttedes at lægge denne tekst til grund for udgivelsen og kun lade udg.S levere teksten til de manglende dele. Fundet af udg.H, hvor lykkehgt det også var, betød en afgørende forsinkelse